

Rapport

Datum: 21 december 2007
Rapportnummer: 2007/320

Klacht

Verzoekster klaagt erover dat het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen weigert om bij de inning van de verschuldigde kinderalimentatie de in de beschikking van 1 november 2006 van het gerechtshof te Leeuwarden genoemde alimentatiebedragen, ingaande 1 oktober 2001 en 1 februari 2002, te indexeren.

Beoordeling

Algemeen

I. Bevindingen

1. Verzoekster heeft recht op kinderalimentatie ten behoeve van haar minderjarige kind. De betalingsplichtige is de vader van dit kind, de heer W. Verzoekster heeft nog een minderjarig kind van een andere man voor wie zij ook kinderalimentatie ontvangt. Bij beschikking van 14 maart 2002 heeft de rechtbank te Zutphen de door de heer W. aan verzoekster te betalen bijdrage in de kosten van verzorging en opvoeding van hun minderjarige kind bepaald op € 453,78 per maand. Op 1 november 2006 vernietigde het gerechtshof te Leeuwarden de beschikking van 14 maart 2002 van de rechtbank en besliste opnieuw. Bij beschikking uitvoerbaar bij voorraad bepaalde het gerechtshof de door de heer W. aan verzoekster te betalen bijdrage over de periode met ingang van 1 oktober 2001 tot 1 februari 2002 op een bedrag van € 297 per maand en met ingang van 1 februari 2002 op een bedrag van € 322 per maand.
2. De heer W. heeft vanaf 14 maart 2002 voldaan aan de destijds vastgestelde alimentatieverplichting. Nu in de beschikking van het hof van 1 november 2006 een lager bedrag is vastgesteld met ingang van 1 oktober 2001 heeft dit tot gevolg dat er door de heer W. een bepaald bedrag teveel is betaald aan kinderalimentatie. De heer W. heeft daarop dit bedrag van verzoekster terugggevorderd. Toen verzoekster hier niet aan voldeed heeft hij de maandelijkse betaling van de kinderalimentatie aan haar stopgezet totdat het teveel betaalde bedrag voldaan zou zijn.
3. Verzoekster wendde zich vervolgens tot het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen (hierna te noemen: het LBIO) met het verzoek een redelijke betalingsregeling te treffen met de heer W. Tevens voerde zij aan dat de heer W. niet gerechtigd was zijn vordering op haar wegens de teveel betaalde alimentatie te verrekenen met de bestaande maandelijkse alimentatieverplichting. Het LBIO nam hierop de inning van verzoekster over.
4. Verzoekster klaagt erover dat het LBIO weigert om bij de inning van de in de beschikking van 1 november 2006 van het gerechtshof te Leeuwarden genoemde alimentatiebedragen, ingaande 1 oktober 2001 en 1 februari 2002, deze alsnog te

indexeren.

5. De directeur van het LBIO stelde zich in zijn reactie van 17 augustus 2007 op het standpunt dat de in de beschikking van 1 november 2006 opgelegde alimentatiebedragen eerst per 1 januari 2007 aan indexering onderhevig zijn. Het LBIO gaf tevens aan dat verzoekster kennelijk van mening is dat de indexering van toepassing zou zijn als ware de alimentatie bij beschikking in 2001 en 2002 aan de heer W. opgelegd. Voor het toepasselijk zijn van enige indexering is volgens het LBIO de datum van de uitspraak bepalend, ook al ligt ingangsdatum van de betalingsverplichting in het verleden of juist in de toekomst. In dit verband werd door het LBIO verwezen naar een arrest van de Hoge Raad van 29 november 1974, NJ 1975, nr 228. In dit arrest wordt volgens het LBIO gesteld dat de datum van vaststelling van de uitkering bindend is voor de indexering en niet de datum van ingang van de verschuldigheid, indien deze datum in een volgend jaar c.q. in de volgende jaren ligt. Het LBIO redeneerde dat analoog hieraan geldt dat als de ingangsdatum in het verleden ligt, de indexering niet met terugwerkende kracht kan worden toegepast.

6. Voor een juiste interpretatie van de beschikking van het gerechtshof van 1 november 2006 is tevens het procesverloop van belang. Bij beschikking van 14 maart 2002 heeft de rechtbank te Zutphen de door de heer W. aan verzoekster te betalen kinderalimentatie bepaald op € 453,78 per maand. Beiden gingen tegen deze beschikking in beroep bij het gerechtshof te Arnhem. Deze bepaalde op 3 december 2002 dat met ingang van 1 oktober 2002 de heer W. een bedrag van € 393 per maand verschuldigd is. De heer W. stelde beroep in cassatie in tegen deze uitspraak. De Hoge Raad heeft bij arrest van 27 februari 2004 de klacht van de man op het punt van de verdeling van de totale behoefte van beide kinderen van verzoekster over ieder van hen gegrond bevonden, de beschikking van het gerechtshof te Arnhem van 3 december 2002 vernietigd en het geding ter verdere behandeling en beslissing verwezen naar het gerechtshof te Leeuwarden. (Zie Achtergrond onder 1.1.)

II. Beoordeling

1. Het vereiste van rechtszekerheid houdt onder meer in dat bestuursorganen gevolg geven aan rechterlijke uitspraken. Dit betekent tevens dat een burger erop moet kunnen vertrouwen dat een bestuursorgaan op correcte wijze uitvoering geeft aan wettelijke bepalingen (en daarop gebaseerde jurisprudentie) die met de uitvoering van een rechterlijke uitspraak samenhangen.

2. Verzoekster en het LBIO hebben een verschillende interpretatie over de wijze waarop uitvoering moet worden gegeven aan de beschikking van het gerechtshof te Leeuwarden van 1 november 2006, dit in relatie tot het bepaalde in artikel 1:402a van het Burgerlijk Wetboek. Dit artikel bepaalt dat de bij rechterlijke uitspraak of overeenkomst vastgestelde kinderalimentatie jaarlijks automatisch met een bepaald percentage wordt verhoogd (het

zogenaamde indexeringspercentage), tenzij dit door de rechter of in een convenant nadrukkelijk is uitgesloten. Het indexcijfer wordt jaarlijks vastgesteld door de minister van Justitie en gaat in op 1 januari van elk jaar. De wettelijke indexering van alimentatie volgt de algemene ontwikkeling van het loonpeil en dient dus hetzelfde doel, namelijk de compensatie van de stijging van het prijspeil.

Het tweede lid van dit artikel bepaalt verder dat de wijziging ingaat op 1 januari volgend op de datum van de rechterlijke uitspraak waarin de alimentatie is vastgesteld.

3. Het LBIO stelt dat nu in dit geval de alimentatie definitief is vastgesteld in de beschikking van het gerechtshof van 1 november 2006, de wettelijke indexering pas zou ingaan per 1 januari 2007. Ter motivering verwijst het LBIO daarbij naar het arrest van de Hoge Raad van 29 november 1974.

Naar het oordeel van de Nationale ombudsman gaat deze redenering echter niet op, en wel om de volgende reden.

4. Bij beschikking van 14 maart 2002 heeft de rechtbank te Zutphen de door de heer W. aan verzoekster te betalen bijdrage in de kosten van verzorging en opvoeding van hun kind bepaald op € 453,78 per maand. De rechtbank is bij zijn berekeningen uitgegaan van een netto inkomen van de heer W. van circa € 2.722 (*f* 6.000) per maand, blijkens de destijds door de man overgelegde salarisstroken over de maanden oktober, november en december 2001.

5. In de beschikking van het gerechtshof van 1 november 2006 staat in rechtsoverweging 19. beschreven wat het geschil tussen partijen is waarover het hof, na verwijzing door de Hoge Raad, diende te oordelen. Rechtsoverweging 19 van deze beschikking luidt:

"In de kern ligt in de onderhavige procedure na verwijzing dus de vraag voor op welke wijze de, aan de hand van het inkomen van de man ad *f* 6.000 (oftewel € 2.722) netto per maand, vastgestelde kosten van de minderjarigen N. en A. ten bedrage van *f* 1400 per maand dienen te worden verdeeld."

6. Vervolgens komt het hof op basis van dezelfde gegevens uit 2001, doch met gebruikmaking van een, door de Hoge Raad aangegeven, andere wijze van berekening tot een ander door de heer W. te betalen bedrag per maand. Het gerechtshof vernietigde op 1 november 2006 de beschikking van 14 maart 2002 van de rechtbank te Zutphen en besliste opnieuw:

"bepaalt de door de man aan de vrouw te betalen bijdrage in de kosten van verzorging en opvoeding van de minderjarige A. (...) over de periode met ingang van 1 oktober 2001 tot 1 februari 2002 op een bedrag van € 297 per maand en met ingang van 1 februari 2002 op een bedrag van € 322 per maand, vermeerderd met het bedrag van iedere uitkering dat aan de man op grond van geldende wetten en/of regelingen ten behoeve van de

minderjarige kan of zal worden verleend;" (Zie Achtergrond, onder 1.2.)

7. Het bedrag van de verschuldigde alimentatie werd dus niet gewijzigd op grond van gewijzigde omstandigheden van de onderhoudsplichtige, maar omdat de Hoge Raad in deze zaak heeft geoordeeld dat er een andere wijze van berekenen diende te worden gebruikt teneinde tot een juiste vaststelling te komen van het door de heer W. verschuldigde alimentatiebedrag. Verwijzend naar het procesverloop zoals beschreven bij Bevindingen onder 6. werd op 1 november 2006 door het gerechtshof geoordeeld dat de beschikking van de rechtbank van 14 maart 2002 moest worden vernietigd. De beschikking van het gerechtshof van 1 november 2006 moet worden gezien als opnieuw rechtdoend op basis van de omstandigheden en wetenschap die de rechtbank reeds in 2002 tot zijn beschikking had, echter nu met inachtneming van de aanwijzingen van de Hoge Raad. Deze uitspraak is dus zagezegd in de plaats gekomen van de eerdere uitspraak van de rechtbank hetgeen onder meer betekent dat bij de vaststelling van de alimentatie nog geen rekening is gehouden met de jaarlijkse aanpassing van de lonen aan de inflatie.

De Nationale ombudsman is het eens met het LBIO waar het stelt dat uit de uitspraak van de Hoge Raad van 29 november 1974 volgt dat de datum van vaststelling van de alimentatie bindend is voor de indexering en niet de datum van de verschuldigdheid. Echter in dit geval heeft als de datum van de vaststelling van de alimentatie te gelden de datum van de beschikking van de rechtbank te Zutphen op 14 maart 2002 en niet die van het gerechtshof te Leeuwarden van 1 november 2006, hetgeen betekent dat het alimentatiebedrag met ingang van 1 januari 2003 had moeten worden geïndexeerd. Nu het LBIO dit bij de overname van de inning heeft geweigerd, heeft het hiermee gehandeld in strijd het vereiste van rechtszekerheid.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen te Gouda, is gegrond wegens schending van het vereiste van rechtszekerheid.

Onderzoek

Op 15 juni 2007 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van mevrouw H. te Dronten, met een klacht over een gedraging van het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen (LBIO) te Gouda. Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de directeur van het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de directeur verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. Tijdens het onderzoek kregen de directeur en verzoekster de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. Het LBIO deelde mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen. Verzoekster gaf binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Verzoekschrift van 15 juni 2007 met bijlagen.

Reactie van het LBIO van 17 augustus met bijlagen.

Beschikking van de rechtbank te Zutphen van 14 maart 2002.

Beschikking van het gerechtshof te Leeuwarden van 1 november 2006.

Arrest van de Hoge Raad van 29 november 1974, Nederlandse Jurisprudentie 1975, nr. 228.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Beschikking van het gerechtshof te Leeuwarden van 1 november 2006

1.1. Rechtsoverweging 16

"De Hoge Raad heeft onbegrijpelijk geoordeeld de door het hof Arnhem toegepaste verdeling waarbij de door de vrouw ten behoeve van de minderjarige N. ontvangen bijdrage van diens vader (een bedrag van afgerond *f* 500 per maand) in mindering is gebracht op de totale kosten van de beide kinderen (een bedrag van *f* 1.400 per maand) en het resterende deel van die kosten (een bedrag van *f* 900 per maand) als behoefte op grond van de CBS-Nibud tabel is toegerekend aan de minderjarige A. De Hoge Raad acht het in dit verband onbegrijpelijk dat in de door het hof Arnhem hypothetisch aangenomen gezinssituatie de behoefte van N. die ouder is dan A., hoewel van algemene bekendheid is dat de kosten van een kind van de leeftijd van N. hoger zijn dan de kosten van een kind van de leeftijd van A. volledig zou zijn gedekt door de ten behoeve van hem ontvangen

bijdrage van f 500 per maand."

1.2. Rechtsoverweging 40

"Het vorenstaande brengt met zich mee dat het hof de door het hof Arnhem in zijn beschikking van 3 december 2002 gehanteerde verdeling in de kosten van A. zal overnemen in die zin dat de man voor zijn rekening dient te nemen over de periode met ingang van 1 oktober 2001 tot 1 februari 2002 een bedrag overeenkomende met een aandeel van 74,5 % in de kosten van A. en met ingang van 1 februari 2002 een bedrag overeenkomende met een aandeel van 80,7% in die kosten."

1.3. Rechtsoverweging 41

"Op basis van voornoemde verdeling en uitgaande van de hiervoor berekende kosten (en behoefte) van A. van € 399 per maand, dient de man aan de vrouw als bijdrage in de kosten van verzorging en opvoeding van de minderjarige A. te betalen een bedrag van $(399 \times 74,5 \% =) € 297$ per maand over de periode van 1 oktober 2001 tot 1 februari 2002 en met ingang van 1 februari 2002 een bedrag van $(399 \times 80,7 \% =) € 322$ per maand."

1.4. Rechtsoverweging 11

"Het hof stelt in dit verband voorop dat de vernietiging van de bestreden beslissing van het hof Arnhem niet zonder meer betekent dat deze beslissing volledig wegvalt. Uitgangspunt is dat - zowel bij rechtsklachten als bij motiveringsklachten - gegrond bevindingen van de klacht slechts leidt tot nietigheid van dat onderdeel van de bestreden uitspraak waarin de schending (van regels van materieel recht dan wel van de regel tot voldoende motivering) is begaan. De in cassatie niet of tevergeefs bestreden beslissingen blijven in stand en binden de rechter naar wie het geding wordt verwezen, een en ander evenwel met inachtneming van hetgeen het hof hierna in de rechtsoverwegingen 37 en 38 heeft overwogen."

2. Burgerlijk Wetboek boek 1

2.1. Artikel 402a

"1. De bij rechterlijke uitspraak of bij overeenkomst vastgestelde bedragen voor levensonderhoud worden jaarlijks van rechtswege gewijzigd met een door Onze Minister van Justitie vast te stellen percentage, dat, behoudens het bepaalde in het derde en vierde lid, overeenkomt met het procentuele verschil tussen het indexcijfer der lonen per 30 september van enig jaar en het overeenkomstige indexcijfer in het voorafgaande jaar."

2. De wijziging gaat in op 1 januari volgende op de in het eerste lid genoemde datum. De beschikking waarin het percentage is vastgesteld, wordt bekend gemaakt in de Staatscourant.

3. Bij algemene maatregel van bestuur wordt bepaald wat onder indexcijfer der lonen wordt verstaan.

4. Het percentage van de wijziging van de bedragen voor levensonderhoud kan worden afgerond op tienden van een procent. Daarbij vindt, indien van het in het eerste lid bedoelde procentuele verschil het tweede of een volgende cijfer achter de komma vijf bedraagt, voor wat betreft die cijfers afronding naar beneden plaats.

5. De wijziging van rechtswege kan bij rechterlijke uitspraak of bij overeenkomst geheel of voor een bepaalde tijdsduur worden uitgesloten. Daarbij kan tevens worden bepaald dat en op welke wijze het bedrag voor levensonderhoud anders dan van rechtswege periodiek zal worden gewijzigd.

6. Bij de uitspraak, waarbij de tweede zin van het vorige lid toepassing heeft gevonden, en ook nadien, kan de rechter een regeling geven omtrent de wijze en de tijdstippen waarop de tot uitkering verplichte persoon aan de tot uitkering gerechtigde persoon gegevens dient te verschaffen ten behoeve van de vaststelling van de wijziging van het bedrag voor levensonderhoud. Deze beslissingen kunnen worden gegeven en nadien worden gewijzigd op verzoek van de tot uitkering verplichte of gerechtigde persoon.

7. De uitsluiting van de wijziging van rechtswege kan bij rechterlijke uitspraak worden ingetrokken. Voor zover het een uitsluiting betreft waarbij de tweede zin van het vijfde lid niet is toegepast, kan de intrekking alleen geschieden in de gevallen bedoeld in artikel 401 van dit boek.

8. De tenuitvoerlegging van een executoriale titel betreffende de betaling van levensonderhoud geschiedt met inachtneming van de op het tijdstip van de tenuitvoerlegging ingegane wijzigingen van rechtswege dan wel met inachtneming van de wijzigingen overeenkomstig de tweede zin van het vijfde lid van dit artikel."

2.2. Artikel 401

"1. Een rechterlijke uitspraak of een overeenkomst betreffende levensonderhoud kan bij latere rechterlijke uitspraak worden gewijzigd of ingetrokken, wanneer zij nadien door wijziging van omstandigheden ophoudt aan de wettelijke maatstaven te voldoen. De voorafgaande zin is niet van toepassing op een verzoek tot wijziging van een termijn die de rechter heeft vastgesteld op grond van artikel 157 of die is opgenomen in een overeenkomst als bedoeld in artikel 158.

2. De termijn die de rechter heeft vastgesteld op grond van het derde of vijfde lid dan wel zesde lid, tweede zin van artikel 157 of die is opgenomen in een overeenkomst als bedoeld in artikel 158, kan op verzoek van een van de gewezen echtgenoten worden gewijzigd in geval van zo ingrijpende wijziging van omstandigheden dat ongewijzigde handhaving van de termijn naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet van de verzoeker kan

worden gevegd. Verlenging is niet mogelijk indien de rechter zulks ingevolge artikel 157, vijfde lid, heeft bepaald. Op een verzoek tot verlenging is het vijfde lid, tweede en derde zin, van artikel 157 van overeenkomstige toepassing.

3. Partijen kunnen schriftelijk overeenkomen dat het eerste lid, eerste zin, van toepassing is op een verzoek tot wijziging van een termijn die is opgenomen in een overeenkomst als bedoeld in artikel 158.

4. Een rechterlijke uitspraak betreffende levensonderhoud kan ook worden gewijzigd of ingetrokken, indien zij van de aanvang af niet aan de wettelijke maatstaven heeft beantwoord doordat bij die uitspraak van onjuiste of onvolledige gegevens is uitgegaan.

5. Een overeenkomst betreffende levensonderhoud kan ook worden gewijzigd of ingetrokken, indien zij is aangegaan met grove miskening van de wettelijke maatstaven."